

Liệu có nguy cơ xung đột vũ trang?

Thời gian gần đây, an ninh khu vực nổi lên như một mối quan tâm lớn, nhất là khi nhiều quốc gia loan báo các chương trình lớn mua thêm vũ khí, khí tài từ nước ngoài.

Trong bối cảnh căng thẳng gia tăng ở nhiều nơi, thí dụ như tại khu vực Biển đông còn đang tranh chấp, đang có quan ngại ngày càng lớn về khả năng xảy ra xung đột vũ trang. Đài BBC đã hỏi chuyện Tiến sỹ Tim Huxley, giám đốc Á châu của Viện Nghiên cứu Chiến lược Quốc tế (International Institute for Strategic Studies - IISS), trụ sở chính tại London, về chủ đề này:

TS Tim Huxley: Tôi đồng ý là trong một số giới có thể có ý kiến rằng hiện ở châu Á-Thái Bình Dương đang có cuộc chạy đua vũ trang. Nhưng theo tôi đó chỉ là cảm tưởng, chứ không phải thực tế.

Các hợp đồng mua bán vũ khí chưa thể coi là chạy đua vũ trang được, vì hai lý do. Cụm từ "chạy đua vũ trang" có ý nghĩa đặc biệt, để chỉ những hoạt động xây dựng lực lượng vũ trang nhanh và mạnh, như tình hình giữa Anh và Đức hồi trước Thế chiến I, khi hai nước cùng gấp rút phát triển đội ngũ tàu chiến của mình. Hoặc như cuộc chạy đua tên lửa và vũ khí hạt nhân giữa Liên Xô và Hoa Kỳ những năm 1950-1960.

Những gì đang diễn ra tại Đông Á và Đông Nam Á hiện nay không như vậy, các quốc gia đưa ra các chỉ dấu khác nhau, cán cân quyền lực tại khu vực trong tương lai chưa thật rõ ràng nên các nước cũng chỉ có phản ứng một cách phòng ngừa.

Một số quốc gia có thể nhìn thấy đe dọa về an ninh từ nước khác, như Việt Nam và Malaysia có thể quan ngại về Trung Quốc, thế nhưng trên phương diện vũ trang, nhưng gì hai nước này thực hiện chưa đủ mức độ để nói đây là cuộc chạy đua.

Trung Quốc chỉ là một trong các yếu tố dẫn tới việc các nước như Malaysia và Việt Nam tăng ngân sách quốc phòng. Chúng ta cần nhớ rằng kinh tế hai nước này đều

đã phát triển hơn trước rất nhiều trong thời gian gần đây, và do vậy ngân sách cũng tăng lên.

Điều đáng chú ý là Trung Quốc đang tuyên truyền rằng xu hướng tăng cường quốc phòng ở Đông Nam Á là nguy hiểm và tăng nguy cơ bất ổn.

Ngược lại, các nước khác thì nói việc Trung Quốc đầu tư ngày càng nhiều cho quốc phòng cũng đang gây đe dọa cho hòa bình khu vực. Tôi cho rằng việc Trung Quốc tăng ngân sách quốc phòng là tự nhiên thôi, vì với số dân đông nhất thế giới, Trung Quốc có nhiều quan tâm phải bảo vệ. Đáng tiếc là Bắc Kinh đã không giải thích và thuyết phục được các nước láng giềng về điều này.

BBC: Ông có vừa nhắc tới việc Malaysia và Việt Nam có thể có quan ngại về Trung Quốc, nhưng trong một phỏng vấn gần đây, ông cũng cho rằng nói chung các nước Đông Nam Á không coi Trung Quốc là đe dọa về an ninh. Nên hiểu nhận định này như thế nào?

TS Tim Huxley: Tôi muốn nói rằng các nước Asean có quan điểm không nhất quán về chủ đề đe dọa an ninh trong khu vực. Việt Nam chẳng hạn, rất lo ngại trước các động thái của Trung Quốc ở Biển Đông.

Malaysia và Philippines có lo ngại, nhưng không tới mức độ như vậy.

Có quốc gia, như Singapore, lại nghiêng về ý kiến là không phải vai trò của Trung Quốc, mà mâu thuẫn giữa Trung Quốc với các nước khác, mới là đe dọa tới ổn định khu vực.

Cuối cùng, một số nước như Indonesia lại không có tranh chấp gì với Trung Quốc tại Biển Đông và do vậy không có quan ngại tức thời, nhưng về lâu về dài, Jakarta cũng chưa biết sẽ hành động như thế nào với một nước Trung Quốc sẽ trở thành cường quốc thế giới.

BBC: Năm nay, Việt Nam giữ chức chủ tịch luân phiên của Asean. Liệu Hà Nội có thể sử dụng vị thế này để giải quyết các quan ngại an ninh thường trực trước Trung Quốc hay không?

TS Tim Huxley: Tôi nghĩ đó là một cách tiếp cận ngắn hạn nếu muốn dùng một tổ chức khu vực để thúc đẩy quyền lợi của một quốc gia. Thế nhưng tôi cũng cho rằng

chính phủ Việt Nam khá cẩn trọng trong việc tiếp cận chủ đề tranh chấp Biển Đông và quan hệ với Trung Quốc.

Họ không muốn gây ra ấn tượng rằng Việt Nam đối đầu với Trung Quốc một cách trực diện. Thí dụ, trong cuộc hội thảo quốc tế về chủ đề Biển Đông tổ chức tại Hà Nội (tháng 11/2009), tôi được biết họ đã can thiệp với một số diễn giả để giảm bớt các chỉ trích Trung Quốc quá gay gắt.

"Khả năng gia tăng căng thẳng ở Biển Đông là rất lớn và tôi nghĩ các nước liên quan cần tiến tới một thỏa thuận giúp tăng cường lòng tin giữa các bên, giảm thiểu khả năng xảy ra xung đột trên biển."

TS Tim Huxley

Việt Nam không muốn làm xấu thêm tình hình vốn đã căng thẳng, nhất là thông qua tổ chức khu vực vốn đã chia rẽ trong quan điểm về sự trỗi dậy Trung Quốc.

Tôi muốn nói thêm về quan hệ Việt Nam - Trung Quốc. Giữa hai quốc gia này trong lịch sử đã từng có nhiều cạnh tranh, đối đầu, kể cả đối đầu vũ trang.

Bởi vậy cũng dễ dàng hiểu được tại sao ở Việt Nam có sự nghi kị về các hành động và chính sách của Trung Quốc, không chỉ hiện tại mà cả trong tương lai.

Tiếp nữa, Việt Nam là quốc gia duy nhất ở Đông Nam Á có tuyên bố chủ quyền trùng lặp với Trung Quốc ở Biển Đông, đối với cả hai quần đảo Trường Sa và Hoàng Sa, không như Malaysia hay Philippines vốn chỉ tranh chấp một số ít đảo và lãnh thổ.

Vậy cho nên, Việt Nam sẽ khó dựa vào ủng hộ của các nước khác trong các tuyên bố chủ quyền của mình trước Trung Quốc.

BBC: *Thưa ông, gần đây tình hình tại Biển Đông trở nên nóng dần. Mới đây được biết đã có cuộc đối đầu tuy chưa xảy ra xung đột giữa tàu Việt Nam và tàu Trung Quốc. Liệu khả năng xảy ra xung đột vũ trang có nhiều không?*

TS Tim Huxley: Không loại trừ khả năng đó khi hai bên đang thử thách ý chí của nhau. Thêm nữa, Biển Đông ngày càng trở nên "nóng" vì nhiều lý do.

Trung Quốc càng ngày càng hùng mạnh và vì thế cũng ngày càng mạnh bạo trong khu vực. Tuy nhiên có ý kiến nói càng hùng mạnh, Trung Quốc sẽ càng có ý thức và cẩn trọng hơn trong việc sử dụng sức mạnh của mình. Điều nào đúng, chúng ta sẽ phải chờ mới biết vì tín hiệu từ phía Trung Quốc khá lẫn lộn. Có lúc nước này tỏ ra thận trọng nhưng có lúc lại hành xử một cách hung hăng nước lớn.

Tiếp theo là nguồn lợi thiên nhiên tại Biển Đông. Công nghệ thăm dò hiện đại đã khiến việc khai thác dầu khí tại những khu vực trước kia không thể thực hiện được trở nên dễ dàng hơn. Đây sẽ là một lý do quan trọng trong chiến lược của các nước tại Biển Đông.

Ngoài ra Biển Đông còn có các yếu tố chiến lược về quân sự, thí dụ như là nơi Trung Quốc có thể thiết lập và vận hành các căn cứ tàu ngầm của mình, nhất là các tàu ngầm nguyên tử trong tương lai khi nước này phát triển kế hoạch phòng thủ hạt nhân biển.

Biển Đông còn là nơi có các tuyến hàng hải quan trọng cho việc giao thương và do vậy ngày càng có giá trị chiến lược lớn không chỉ với Trung Quốc mà còn với các nước khác.

Khả năng gia tăng căng thẳng ở Biển Đông là rất lớn và tôi nghĩ các nước liên quan cần tiến tới một thỏa thuận giúp tăng cường lòng tin giữa các bên, giảm thiểu khả năng xảy ra xung đột trên biển.

Tất nhiên đây sẽ là một thỏa thuận khó khăn, nhưng tôi đã chứng kiến nhiều thỏa thuận khó khăn mà vẫn đạt được nên tôi để mở khả năng này.

http://www.bbc.co.uk/vietnamese/world/2010/05/100527_china_region_security.shtml

© BBC 2010